

LATVIEŠU-ITĀLU
vārdnīca

LATVIEŠU-
ITĀLU
vārdnīca

LETTONE-
ITALIANO
dizionario

Saīsinājumi

Latviskie

Sastādījusi *Dina Nātiņa*

Lilijas Rimicānes mākslinieciskais noformējums

© Dina Nātiņa, teksts, 2017
© Lilija Rimicāne, māksl. of., 2017
© «Izdevniecība Avots», 2017

ISBN 978-9934-534-47-8

<i>apst</i> – apstākļa vārds	<i>ģen</i> – ģenitīvs
<i>bezp</i> – bezpersonas	<i>nom</i> – nominatīvs
<i>burt</i> – burtiski	<i>(anat)</i> – anatomija
<i>darb</i> – darbības vārds	<i>(arhit)</i> – arhitektūra
<i>eif</i> – eifēmisms	<i>(astr)</i> – astronomija
<i>īp</i> – īpašības vārds	<i>(bazn)</i> – baznīcas termins
<i>iron</i> – ironiski	<i>(bibl)</i> – biblisms
<i>lietv</i> – lietvārds	<i>(celtn)</i> – celtniecība
<i>nenot</i> – nenoteiksme	<i>(ek)</i> – ekonomika
<i>niev</i> – nievājoši	<i>(fin)</i> – finanses
<i>part</i> – partikula	<i>(fiz)</i> – fizika
<i>prv</i> – prievārds	<i>(folkł)</i> – folklora
<i>rupj</i> – rupji	<i>(foto)</i> – fotogrāfija
<i>saik</i> – saiklis	<i>(glezn)</i> – glezniecība
<i>sar</i> – sarunvaloda	<i>(gram)</i> – gramatika
<i>vienk</i> – vienkāršruna	<i>(grām)</i> – grāmatvedība
<i>vietn</i> – vietniekvārds	<i>(inform)</i> – informātika
<i>žarg</i> – žargonisms	<i>(jur)</i> – jurisprudence
<i>kopdz.</i> – kopdzimte	<i>(jürn)</i> – jūrniecība
<i>s. dz.</i> – sieviešu dzimte	<i>(kino)</i> – kinematogrāfija
<i>v. dz.</i> – vīriešu dzimte	<i>(kul)</i> – kulinārija
<i>dat</i> – datīvs	<i>(lauku)</i> – laukumsaimniecība

(<i>leks</i>) – leksikoloģija	(<i>poligr</i>) – poligrafija
(<i>lingv</i>) – lingvistika	(<i>polit</i>) – politika
(<i>lit</i>) – literatūra	(<i>rel</i>) – reliģija
(<i>med</i>) – medicīna	(<i>sakāmv</i>) – sakāmvārds
(<i>mil</i>) – militārs termins	(<i>teātr</i>) – teātra termins
(<i>mūz</i>) – mūzika	(<i>tehm</i>) – tehnika
(<i>pārn</i>) – pārnestā nozīmē	(<i>vsk</i>) – vienskaithis
(<i>pārt</i>) – pārtīka	

Itāliskie

<i>f</i> – femminile – sieviešu dzimte
<i>fpl</i> – femminile plurale – siev. dz. lietv. daudzskaitlī
<i>fr</i> – francesismo – gallicisms
<i>ind</i> – indeclinabile – nemainīgs vārds
<i>ingl</i> – anglicismo – anglicisms
<i>invar</i> – invariabile – nemainīga forma
<i>lat</i> – latino – latīņu val.
<i>m</i> – maschile – vīriešu dzimte
<i>mpl</i> – maschile plurale – vīr. dz. lietv. daudzskaitlī
<i>pl</i> – plurale – daudzskaitlis
<i>qd</i> – qualcuno – kāds
<i>qc</i> – qualcosa – kaut kas
<i>sp</i> – spagnolismo – spānisms

Redakcijas priekšvārds

Piedāvājam interesentiem jaunu, būtiski pārstrādātu un papildinātu latviešu-ītalu valodas vārdnīcu, kurā ir ap 20 000 pamatvārdu un vārdkopu. Tā domāta cilvēkiem, kas ikdienā lieto šīs valodas un vēlas papildināt savas zināšanas vienā vai otrā no tām. Vārdnīca ļaus tulkot ne visai sarežģītus tekstus, noderēs arī mutvārdu saziņai. Tājā iekļauta galvenokārt sarunvalodas leksika, doti arī atsevišķas darbības jomās – mākslā, politikā, sportā, lauk-saimniecībā, celtniecībā u. c. – bieži lietojami vārdi un izteicieni. Lai paplašinātu vārdnīcas lietotāja zināšanas, pamatvārdu tulkojumos un piemēros izmantoti daži vai vairāki nozīmīgākie sinonīmi un frazeoloģismi. Vārdnīcas ievadājā dots siks ītalu valodas rakstūbas un izrunas skaidrojums, kas atvieglos valodas apguvī iesācējiem.

Latviešu alfabēts

Aa,Āā	Bb	Cc	Čč	Dd	Ee,Ēē
Ff	Gg	Ģģ	Hh	Ii,Īī	Jj
Kk	Ķķ	Ļļ	Ļļ	Mm	Nn
Ņņ	Oo	Pp	Rr	Ss	Šš
Tt	Uu,Ūū,	Vv	Zz	Žž	

Alfabeto italiano

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff
Gg	Hh	Ii	Ll	Mm	Nn
Oo	Pp	Qq	Rr	Ss	Tt
Uu	Vv		Zz		

Vārdnīcas uzbūve

Visi pamatvārdi vārdnīcā izvietoti alfabētiskā secībā un, tāpat kā piemēri latviskajā daļā, doti pustreknā salikumā. Piemēros ilustrējamā vārda pamatformu aizstāj tā pirmais burts ar punktu. Vienādas konstrukcijas vairāki piemēri apvienoti vienā ar šķērsvītrām:

brīvība libertā – **personas/vārda/preses** b. liberta di persona/di parola/di stampa

Homonīmi apzīmēti ar maziem paaugstinātiem ciparu simboliem ¹, ² utt., aiz kuriem kursīvā dotas attiecīgas gramatiskas vai saturiskas norādes:

plāns¹ *īp* (ar lauzto intonāciju)...

plāns² *lietv* (ar stiepto intonāciju)...

vai:

zilīte¹ (*anaf*)...

zilīte² (*putns*)...

Tulkojumi, kas ir tuvi sinonīmi, cits no cita atdalīti ar komatu, bet, ja nozīmes atšķirība ir lielāka, – ar semikolu. Dažos gadījumos nozīmes atšķirība paskaidrota apaļajās iekavās kursīvā:

tikai (apzīmē *ierobežojumu*) soltanto, solo; (*taču, to-mēr, bet*) ma, pērō...

Prievārdiskās konstrukcijās pārvaldījuma prievārds dots aiz attiecīgā vārda slīprakstā apaļajās iekavās:

turēties tenersi... – t. tālāk (*no*)... stare alla larga (*da*)...

Vārdkopas vai vārda fakultatīvā daļa dota iekavās:

punkts punto... – (*distances*) vadibas p. posto di controllo (a distanza);

cementēt cement(ific)are

Ja vārds nav iztulkojams bez konteksta vai to lieto tikai noteiktās vārdkopās, tad pēc tulkojamā vārda likts kols:

viensliežu: v. **dzelzceļš** monobinārio

Uzsvars likts gadījumos, kad tas neatrodas savā parastajā vietā, priekšpēdējā zilbē, kā arī vārdos, kas beidzas ar –ia, –ie, –io: prēndere, scolästico, batteria. Visos gadījumos, kad uzsvars krīt uz pēdējās zilbes, tas likts arī vārdnīcā (to obligāti liek rakstībā): libertā, beltā, cosi, più. Pa labi vērsti uzsvars apzīmē šauro e (é izrunā kā latv. "vecis"): méttere, céchia, ragionévole.

Gramatiskās norādes (dzimte, skaitlis, locījums) dotas atsevišķos gadījumos, kad vārdnīcas lietotājiem, kas vēl tikai mācās valodu, var rasties pārpratumi:

lauva kopdz. (*dat* *lauvam, lauvai*)...;

zvirgzdi tikai dsk...;

barbarisms *barbārie* *fpl*

Frazeoloģismi ievietoti šķirkļa beigās aiz romba zīmes (◊).

A

abate (klostera priekšniece) abbadessa
 abatija abate
 abats abate
 abažūrs paralume, abat-jour *m/f/r*
 ābece abbici; ♀ ābeces patiesiba cāsa òvvia, una banale
 verità, truismo
 ābele melo – (*sakāmv*) ābols no ābeles tālu nekrīt tale
 padre tale figlio (*burt kāds tēvs, tāds dēls*)
 abi entrambi – viens no abiem uno dei due; kurš no
 abiem? quale dei due?
 abituriens maturando
 abituriente maturanda
 āboliņš trifoglio
 ābolītis pīccola mela
 ābols mela; ♀ acs ā. (*anaf*) bulbo oculare; strīdus ā.
 pomo della discordia
 abonements abbonamento
 abonents abbonato
 abonēt abbonarsi
 aborigēns aborigeno
 aborts (*med*) aborto
 abpusējs reciproco
 Abrene Abrene
 Abruci, Abruci Apenīni Abruzzi
 absints assenzio

absolūti assolutamente, interamente
 absolūts assoluto
 absolvents laureano
 absolvēt laurearsi
 abstrakcija astrazione
 abstrakcionisms astrattismo
 abstrakcionists astrattista
 abstrakts astratto
 absurds¹ *ip* assurdo
 absurds² *lietv* assurdità
 acetons (*kīm*) acetone
 acīgs acuto
 acīmredzams evidente – tas ir a. questo è evidente
 acīmredzot evidentemente
 acots (*par kartupeļiem*) talloso, cogli occhi
 acs s. dz. (*gēn acs-*) – skatīties acīs guardare negli occhi;
 ◊ uzmest acīs dare un' occhiata; saruna zem četrām
 acīm conversazione a quattr' occhi
 actīja spioncino; (*kartupeļu*) tallo
 acumērs stima a òcchio
 acumirkligs momentâneo, istantaneo
 acumirklis áttimo, momento
 āda pelle – izmircis līdz ādai zuppo frâdicio; viņam ir
 tikai kauli un ā. è tutto pelle e ossa
 adāmadata ferro
 adaptācija adattamento
 adapters (*tehn*) adattatore
 adaptēt adattare